

Ik + Jij = Wij

Ouderen zetten zich in voor de wijk

Methodiekbeschrijving

Ik + Jij = Wij

Ouderen zetten zich in voor de wijk

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Inleiding	5
2. Samenwerkingspartners	6
3. Werkwijze	7
4. Werven	10
5. Trainen	16
6. Samenwerken met andere organisaties	19
7. Behouden en begeleiden vrijwilligers	21
8. Verslag per locatie Villa Vonk	23
De Zeemeermin	24
De Wereld op Zuid	28
9. Resultaten	31
Bijlagen	33
1. De training	33
2. Kamishibai	34
3. Voorleestips	35
4. Bewegen met kinderen	36
5. Wandelen	37

Onze dank gaat uit naar de financiers die het project mogelijk hebben gemaakt. Ook dank aan diegenen die hebben meegedacht over de inhoud en de aanpak van het project. Hierdoor werd het mogelijk de uitdaging aan te nemen om generaties in een wijk met elkaar te verbinden. Door ieders inspanningen zijn de beoogde resultaten uiteindelijk gerealiseerd.

Voorwoord

In diverse wijken in Rotterdam voelen senioren zich niet meer thuis in de eigen buurt, ze voelen zich vaak eenzaam en niet gezien. Dit blijkt uit verschillende onderzoeken en we horen het ook regelmatig van de senioren zelf.

Kinderen wonen vaak niet meer in de buurt of hebben door hun werk weinig tijd om hun ouders te bezoeken. De verwachtingen van de 'oude dag' blijken niet overeen te komen met de realiteit. Het oude vertrouwde in de buurt verdwijnt of is al verdwenen, inclusief de middenstand en buurt- en wijkcentra, en daarmee verdwijnt ook de vanzelfsprekende inzet van talenten en kennis van de daar wonende senioren.

Pluspunt, expertisecentrum voor senioren en participatie, is van mening dat senioren de samenleving veel te bieden hebben, mits ze worden aangesproken op hun talenten, kennis en kunde. Pluspunt hanteert de formule voor en door senioren en ontwikkelt vanuit die visie projecten en methodieken. Senioren voelen zich niet meer thuis in de wijk en zijn eenzaam. Tegelijkertijd hoorden we van jongere wijkbewoners dat ze het moeilijk vinden hun weg te vinden in een nieuwe buurt. We vroegen ons af of er geen mogelijkheden waren om beide generaties met elkaar in contact te brengen en iets voor elkaar te laten betekenen. Zou het mogelijk zijn senioren meer te betrekken bij de wijk en hen er actief deel van te laten uitmaken?

Deze vraag werd voor ons het uitgangspunt van het project Ik + Jij = Wij. We hebben hierbij gekozen voor samenwerking met scholen en kinderopvang. Ouders met jonge kinderen hebben vrijwel altijd een vanzelfsprekend contact met elkaar. Ze brengen hun kinderen naar de kinderopvang of naar school en als de kinderen uit school komen, wachten ze hen op het schoolplein.

Tijdens het brengen en halen, komen ouders gemakkelijk in contact met elkaar. Daarnaast zijn er op veel basisscholen ouderkamers waar ouders taalles krijgen of een kopje koffie drinken. Uit deze contacten ontstaan weer nieuwe contacten. De scholen en kinderopvangorganisaties zijn als het ware de bindende factor in een wijk. Omdat in brede scholen al meerdere organisaties actief zijn, had het onze voorkeur samen te werken met hen.

Senioren kunnen binnen deze voorzieningen bepaalde rollen op zich nemen die voor de maatschappij een belangrijke functie kunnen hebben. Ze kunnen hun kennis en levenservaring doorgeven; ze kunnen kinderen op eenvoudige wijze ondersteunen bij bepaalde ontwikkelingsprocessen. Dat kan bijvoorbeeld door verhalen te vertellen over thema's als vriendschap en hoe ga je om met elkaar. Door senioren uit de wijk een rol te geven binnen scholen en de kinderopvang, komen ze weer in contact met andere generaties en met buurtgenoten zoals de ouders en de kinderen.

Het project Ik + Jij = Wij past hiermee in het actieprogramma 'Binden, boeien en verbinden 2010-2014' van de gemeente Rotterdam, waarbij het de ambitie is dat de huidige vrijwilligers behouden blijven en dat (groepen) nieuwe vrijwilligers zich aangetrokken voelen en zich verbinden.

In deze methodiekbeschrijving beschrijven we wie onze samenwerkingspartners waren in Ik + Jij = Wij, welke stappen we hebben ondernomen om onze doelstelling te behalen en hoe we de obstakels die we onderweg tegenkwamen hebben weten te overbruggen.

1. Inleiding

Het project Ik + Jij = Wij is uitgevoerd met senioren die hun kennis, ervaring en talenten inzetten en zo de mogelijkheid kregen om activiteiten te ontwikkelen voor scholen en de kinderopvang.

Naast het creëren van verbindingen tussen wijkbewoners van verschillende leeftijden en het vergroten van sociale netwerken, hebben we in dit project ook ingezet op talentontwikkeling, participatie en het vergroten van de zelfredzaamheid van senioren. Verder draagt het project bij aan een positieve beeldvorming van senioren, waardoor er ruimte komt voor erkenning van hun talenten, kennis en kunde door andere generaties.

De verbinding met andere generaties in een wijk is van groot belang, omdat het sociaal isolement en vereenzaming bij ouderen kan doorbreken.

Doelstelling

Het centrale doel van Ik + Jij = Wij is verbindingen te creëren tussen wijkbewoners van verschillende generaties. De ambitie van dit project is dat senioren erkend en gekend worden door het maatschappelijk middenkader en de buurtbewoners en dat zij als vanzelf aangesproken worden op hun kwaliteiten. Het uitgangspunt hierbij is wederkerigheid, want ook de jongere generaties kunnen de eigen vaardigheden overdragen aan senioren, denk aan de omgang met smartphone, tablet of sociale media.

Het uiteindelijke doel van Ik + Jij = Wij is een leefbare wijk waarin de sociale relaties goed zijn en er verbindingen zijn tussen verschillende generaties.

Doelgroep

Wijkbewoners van 55 jaar en ouder.

In het projectplan van Ik + Jij = Wij zijn we uitgegaan van twee pilots, een voor de brede school en een voor de kinderopvang, omdat we diverse ervaringen met intergenerationeel werken op wilden doen en wilden proberen welke werkwijze het best aansloeg.

Gedurende het project kwamen we diverse obstakels tegen. We werden geconfronteerd met organisaties in transitie, wegvallende partners en niet voorziene werkprocessen. Om Ik + Jij = Wij toch te laten slagen hebben onze financiers ons gelukkig in staat gesteld langer door te gaan met het project. Dit heeft erin geresulteerd dat we niet met twee, maar uiteindelijk met vijf organisaties aan de slag zijn gegaan. Het project is nu afgerond en overgedragen aan de organisaties. We zijn er trots op dat we onze doelen hebben weten te realiseren.

2. De samenwerkingspartners

Villa Vonk

Villa Vonk bestaat sinds september 2012 en is een Multi Functionele Accommodatie (MFA) in Hoogvliet waarin twee scholen en een kinderopvang zijn gevestigd. De MFA is er voor buurtbewoners die zelf voor een activiteiten-aanbod moeten zorgen, voor jong en oud. Villa Vonk moet op deze wijze draaien op de vrijwillige inzet van buurtbewoners en zo een buurtfunctie creëren.

De Zeemeermin

Peterspeelzaal De Zeemeermin maakt deel uit van de organisatie voor kinderopvang en peuterspeelzalen Plein nul10. Deze organisatie is gedurende de uitvoering van het project overgenomen door KinderDam. De Zeemeermin is gehuisvest in basisschool de Zalmplaat. De speelzaal stond het afgelopen jaar voor de opgave te transformeren naar een voorschool waarbij één van de opdrachten ouderparticipatie was. De voorschool werkt met het Voorschools Educatief programma Puk & Ko. Hierin wordt aandacht besteed aan de taalontwikkeling en de sociale vaardigheden van de peuters.

De Wereld op Zuid

Net als Villa Vonk is de Wereld op Zuid een MFA. De basisscholen Toermalijn en Christophoor, peuterspeelzaal Confetti, Kinder Service Hotels en Pameijer zijn gevestigd in de Wereld op Zuid. Daarnaast is de Wereld op Zuid er ook voor kinderen, ouders en buurtbewoners van Zuidwijk, een wijk in Charlois.

Woonzorgcentra Siloam en Westerstein

Siloam en Westerstein zijn gevestigd in de Hoogvlietse wijk Zalmplaat en maken deel uit van de Leliezorggroep. Siloam biedt een compleet pakket aan zorg en diensten voor ouderen, van zelfstandig wonen tot intensieve verpleeghuiszorg.

Westerstein is een centrum voor (zelfstandig) wonen, kleinschalige verpleeghuiszorg en welzijn. Westerstein maakt deel uit van Siloam. In combinatie met de zorg, diensten en voorzieningen van Siloam kunnen mensen zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving blijven wonen.

3. Werkwijze

In de projecten van Pluspunt staan bewustwording, laagdrempeligheid, empowerment en inzet van de eigen kwaliteiten van senioren centraal. Dit was ook het uitgangspunt bij Ik + Jij = Wij. Om de doelstellingen van het project te realiseren hebben we de volgende stappen gezet:

1. Draagvlak creëren dan wel onderhouden tussen Pluspunt en de deelnemende organisaties en het samen opstellen van het projectplan.
2. Fondsenwerving.
3. Opnieuw draagvlak creëren bij de deelnemende organisaties en senioren.
4. Data vaststellen voor de uitvoering van het programma.
5. Werving senioren.
6. Groepstraining ouders, personeel en senioren en training on-the-floor.
7. Tussentijds overleg met deelnemende organisaties en met de senioren.
8. Evaluatie project en vervolg/overdracht.

Enkele van deze stappen hebben meer tijd gekost dan voorzien. Dat waren:

Draagvlak creëren

Voor we met het project startten, hebben we, om draagvlak te creëren, gesprekken gevoerd met de beoogde samenwerkingspartners. Daarnaast hebben we, door gesprekken te voeren met sleutelfiguren en met senioren zelf, onderzocht of de in de wijk wonende senioren zich inderdaad in wilden zetten voor dit project en wat ze hiervoor nodig hadden.

Het uiteindelijke projectplan was een weerslag van de gesprekken met de samenwerkingspartners en de senioren.

Gedurende het zoeken naar financiering voor het project hebben we contact gehouden met de beoogde partners en hen op de hoogte gesteld van de stand van zaken. Achteraf kunnen we vaststellen dat deze relatief lange zoektocht er de oorzaak van was dat de interesse voor het project afnam. Tegelijkertijd werden de organisaties met diverse beleidsontwikkelingen geconfronteerd waardoor hun focus elders kwam te liggen. Dit had invloed op de voortgang van het project. Toen de financiering van Ik + Jij = Wij rond was, moesten we opnieuw draagvlak creëren. We kregen te maken met nieuwe organisaties en nieuwe contactpersonen die zich moesten inlezen terwijl ze ook aan het inwerken waren op nieuwe functies.

Trainingen

Onderdeel van het project waren trainingen, voor zowel de senioren, de ouders als professionals van de deelnemende organisaties. Doel van de trainingen was, naast kennisoverdracht, ervoor te zorgen dat cultuurverschillen geen belemmering zijn en de neuzen dezelfde kant opstaan. De trainingen zijn zowel in groepsverband gegeven als individueel en als training on-the-floor.

Aanwezigheid

Bij de activiteiten die tijdens het project plaatsvonden, was steeds een projectmedewerker van Pluspunt aanwezig. Dit was nodig om binding te creëren tussen Pluspunt, de vrijwilligers en de organisatie, om direct te kunnen inspelen op behoeften, kansen en mogelijkheden en om de vrijwilligers een vertrouwd gezicht te geven bij wie ze terecht konden met vragen en opmerkingen.

Startmoment

Nadat de benodigde financiën gevonden waren, konden we van start gaan. Met de samenwerkingspartners bepaalden we een startmoment en stelden hiervoor een programma samen waarbij de senioren, kinderen en hun ouders op een laagdrempelige wijze met elkaar kennis konden maken. Het startmoment was een activiteit die door ons was georganiseerd om als voorbeeld te dienen en te laten zien wat er mogelijk was. Zo heeft een van de vrijwilligers gedanst met de senioren en kinderen en heeft een andere vrijwilligster verhalen verteld met knuffels.

De stappen die we hebben ondernomen, worden beschreven in de volgende hoofdstukken. In hoofdstuk 8 worden de resultaten per samenwerkingspartner besproken.

4. Werven

De werving voor Ik + Jij = Wij vroeg relatief veel tijd. Omdat we meer tijd dan verwacht nodig hadden om de financiering rond te krijgen, was het projectplan weggezaakt bij de aanvankelijke samenwerkingspartners en moest er opnieuw draagvlak worden gecreëerd. Daarnaast waren de mensen met wie we in eerste instantie contact hadden niet meer werkzaam bij de organisaties.

Door reorganisatie bij de kinderopvang was de manager die betrokken was bij het tot stand komen van het projectplan vertrokken. Er was nog geen vervanger. Ook de sociaal coördinator van de Wereld op Zuid was weg. Hier had wel een overdracht van taken en verantwoordelijkheden plaatsgevonden.

Werving van vrijwilligers is een belangrijk onderdeel van ieder project en uit ervaring weten we dat dit vrijwel altijd meer tijd in beslag neemt dan voorzien. Bij dit project was het niet anders. We hadden het ons extra moeilijk gemaakt door vooraf geen duidelijk profiel op te stellen voor de vrijwilligers, omdat we niet alles wilden dichttimmeren en senioren de ruimte wilden geven om een eigen invulling aan de activiteiten te geven. Dit bleek echter een brug te ver. Pas toen we concreet en gericht op een duidelijke taak vrijwilligers gingen werven, kwam er voldoende respons om te kunnen starten met het project. Zo hebben we een oproep gedaan voor senioren die wilden voorlezen en die aan de slag wilden met de kamishibai, het Japanse vertelkastje.

Omdat men in de wijk nog niet bekend was met Pluspunt, moesten we eerst investeren in bekendheid en vertrouwen. Dit betekende dat we een langere aanlooptijd nodig hadden dan was voorzien. Een belemmerende factor hierbij was dat in de tijd dat we met de werving startten er een wijziging van welzijnsaanbieder gaande was. De welzijnsorganisatie waarvan de medewerkers soms meer dan vijftien jaar werkzaam waren in de wijk, moest plaats maken voor een nieuwe organisatie met nieuwe medewerkers. De wijkbewoners voelden weerstand tegen de nieuwe organisatie. Het ging immers goed, een andere organisatie was nergens voor nodig. Dit had zijn weerslag op ons, wij werden ervaren als indringer en verdringer.

In de werving hebben we de volgende stappen gezet. We hebben:

- een flyer gemaakt om vrijwilligers te werven die het leuk vonden om voor te lezen en te werken met het vertelkastje. Deze flyer is huis-aan-huis verspreid en is meegegeven aan potentiële vrijwilligers, zodat ze alles thuis nog eens op hun gemak konden nalezen.
- sleutelfiguren benaderd.
- informatiebijeenkomsten over het project georganiseerd bij senioren-groepen.
- senioren individueel benaderd.
- persberichten gestuurd naar huis-aan-huis bladen.
- berichten geplaatst op de websites van de deelnemende organisaties.
- een interview gegeven aan een lokaal radiostation.

Tip - Communiceer tijdens de werving duidelijk wat er verwacht wordt van de vrijwilliger en ga uit van een functieprofiel. Wees zo concreet en helder mogelijk.

Tip - Wees je bewust van het speelveld van organisaties waarin je terecht komt. Weerstand hoeft niet gericht te zijn op jou persoonlijk of de organisatie waarvoor je werkt, maar kan te maken hebben met de situatie zoals die op dat moment in het werkgebied is.

Tip - Ga persoonlijk langs op plekken waar de doelgroep aanwezig is en nodig mensen persoonlijk uit. De inzet van sleutelfiguren en contactpersonen is essentieel.

Stappenplan Werven vrijwilligers

Een wervingsplan voor vrijwilligers heeft tot doel mensen als vrijwilliger bij uw organisatie te betrekken. U wilt dat mensen vrijwillig taken of een functie op zich nemen. Ze veranderen hun attitude en worden actief. Uw doelstelling bereikt u door te communiceren en om dat effectief te doen is het een en ander nodig. Niet iedereen zal direct positief reageren op uw vraag.

Het zou gemakkelijker zijn wanneer u anderen alleen maar wilt informeren over de activiteiten van uw organisatie. Maar u wilt méér: iemand motiveren om vrijwilligerswerk te doen.

Laat uw wervingsplan deel uitmaken van het algemene communicatieplan van uw organisatie. Met andere woorden: informeer anderen eerst simpelweg over het bestaan van uw organisatie en probeer een positief beeld te schetsen van uw activiteiten. Pas dan kunt u communiceren over een door u gewenste gedragsverandering: wordt vrijwilliger binnen onze organisatie! Dit communicatie- en wervingsplan kunt u het beste heel systematisch aanpakken om succesvol te zijn. Dat spaart u energie, tijd en geld.

Stapsgewijs:

- 1 Bepaal welke vrijwilligers u waarvoor zoekt (functie, taak of klus)
- 2 Maak een profiel van de vrijwilligers die u zoekt
- 3 Bepaal tot wie u zich wilt richten
- 4 Stel uw wervingsboodschap vast met betrekking tot:
 - inhoud (waar legt u de nadruk op?)
 - toon (hoe zegt u het?)
 - zender (wie zegt het?)
- 5 Bepaal hoe u de boodschap wilt overbrengen:
 - mediakeuze (bijvoorbeeld folder via de bibliotheek, gezondheidscentrum, interview in wijkkrant)
 - gesprek (informatiebijeenkomst, Open Dag)
 - folders (huis-aan-huis verspreiden, via leden)
 - enz.
- 6 Bepaal waar, wanneer en door wie u uw wervingsboodschap gaat overbrengen
- 7 Wees voorbereid op succes...

Stap 1

Vrijwilligers gezocht voor...: wees helder en duidelijk!

Bepaal waarvoor u de vrijwilliger zoekt. Gaat het om een functie? Moet er medewerking worden verleend aan een project of aan een activiteit of dienst? Zijn het taken of klussen die snel en vakkundig moeten worden uitgevoerd? Omschrijf de activiteit zo concreet mogelijk.

Stap 2

Maak een profiel van de vrijwilliger die u zoekt.

Ook als u geen bijzondere eisen of kwaliteiten verlangt is dit belangrijk. Mensen hebben allemaal verschillende persoonlijke omstandigheden, interesses en maatschappelijke achtergronden. Probeer vast te stellen welke mensen het gemakkelijkst aansluiting vinden bij uw organisatie. Niet om mensen uit te sluiten, maar om uw kansen op succes te vergroten. Ook al is iedereen welkom, niet iedereen komt.

Houd bij het samenstellen van het profiel rekening met de volgende zaken:

- wensen ten aanzien van vaardigheden, deskundigheid en kwaliteiten
- sekse
- leeftijd
- opleidingsniveau
- plaats van het vrijwilligerswerk in het dagelijks leven van de vrijwilliger (naast (on)betaald werk of oppastaken, mantelzorg, dagbesteding of traject voor een herintreder)
- leefsituatie (zelfstandig, woonzorgcentra, alleenstaand)
- maatschappelijke of culturele achtergrond (religie, etniciteit of sociale klasse)

Stap 3

Bepaal tot wie u zich richt.

Richt de boodschap rechtstreeks tot de aspirant-vrijwilliger. Maar het is ook denkbaar dat u gebruik maakt van tussenpersonen. Let dus op: is de boodschap bedoeld voor de aspirant-vrijwilliger zélf, een tussenpersoon, een sleutelfiguur, medewerkers, of professionals?

Richt u zich tot een tussenpersoon, gebruik dan andere middelen en een andere toon om uw boodschap over te brengen. Vormen vrijwilligers uw wervingsdoelgroep, maak dan bijvoorbeeld gebruik van de informele leiders van deze vaak informele ouderengroepen. Spreek die leiders aan wanneer u een dergelijke groep benadert.

Stap 4

De wervingsboodschap.

U moet met uw wervingsboodschap de interesse wekken van uw doelgroep. De wervingsboodschap moeten drie elementen bevatten die met elkaar een eenheid vormen: de inhoud van de boodschap, de toon van de boodschap en degene die de boodschap overbrengt.

De inhoud van uw wervingsboodschap.

Waar legt u de nadruk op in uw wervingsboodschap? Wat zal de doelgroep motiveren? Een indicatie is de motivatie van de huidige vrijwilligers.

We geven een aantal voorbeelden ter overweging:

- relationeel aspect: het is leuk om iets met anderen te ondernemen
- ontplooiingskansen: vrijwilligers kunnen binnen uw organisatie hun kwaliteiten ontwikkelen
- zingeving: mensen willen iets voor anderen betekenen
- gezelligheid en ontspanning: samen leuke dingen doen
- betrokkenheid: we hebben allemaal wel eens een steuntje nodig
- takengericht: bijvoorbeeld nieuwe voorleesmethode gericht op taalontwikkeling zien als een uitdaging
- activiteiten: voorlichting geven
- gemeenschappelijke interesse: contact met andere generaties
- kwaliteiten die mensen hebben: ervaring als projectmanager

De informatie die u wilt geven.

De wervingsboodschap, vaak een slogan, is bedoeld om de interesse te wekken. Houd het kort en bondig. Maak daarbij gebruik van de vijf W's: wie, wat, waar, waarom en wanneer.

Bron: We hebben hiervoor gebruik gemaakt van het stappenplan Werving Vrijwilligers op www.vrijwilligerswerk-oudeijsselstreek.nl

5. Trainingen

In Ik + Jij = Wij wilden we samenwerken met diverse partners, diverse culturen, diverse situaties, diverse vrijwilligers en diverse doelgroepen. Voor een zo divers gezelschap was het niet mogelijk een training te ontwikkelen die in alle situaties uitgevoerd kon worden. Ook het moment waarop gestart kon worden met training was te divers voor één training. We hebben daarom verschillende trainingen georganiseerd.

Bij de Wereld op Zuid zijn we gestart met voorleestraining en een training over het gebruik van vertelkastjes (kamishibai). Deze trainingen werden gegeven aan ouders en ouderen uit de buurt.

Tijdens deze training kwamen de volgende thema's aan bod (zie bijlage 1):

- De bedoeling van het project
- Wederzijdse verwachtingen
- Presentatietechnieken
- Omgangsvormen, normen en waarden toen en nu
- Waar ben ik goed in en wat wil ik hiervan inzetten
- Communicatietechnieken

Deze training liep niet zoals we vooraf hadden bedacht. Ouders en ouderen in één groep bleek niet te werken, omdat de verwachtingen van beide doelgroepen niet op elkaar aansloten. De senioren wilden werken met een vastomlijnd werkplan omdat ze dit zo gewend waren. Ze wilden van ons horen wat wij van hen verwachtten en hoe, wat en wanneer ze dat moesten uitvoeren. De vraag waar ze zelf goed in waren en hoe ze hun talenten en vaardigheden in wilden zetten, was een brug te ver.

Achteraf kunnen we constateren dat we ons onvoldoende bewust waren van het feit dat we nog niet genoeg hadden geïnvesteerd in wederzijds vertrouwen en dat we onvoldoende in beeld hadden met welke senioren we te maken hadden. De senioren die we bereikten bij de Wereld op Zuid waren over het algemeen mensen die werkzaam waren geweest in het onderwijs en daar zeker al tien tot dertig jaar uit waren. Ze hadden een bepaald beeld van hoe het onderwijs vorm is gegeven en daaraan wilden ze hun steentje bijdragen, dus niet direct aan het project. Uiteindelijk hebben we de training positief kunnen afsluiten door de inzet van een vrijwilliger als verhalenverteller. Hij ging vooral in op het onderwerp: waar ben ik opgegroeid en normen en waarden toen en nu.

Tijdens het uitvoeren van de activiteiten hebben we doorlopend de vrijwilligers al doende getraind en gecoacht. Deze training varieerden in het leren omgaan met verf, hout en bloembinden tot hoe betrek je kinderen bij je activiteit, hoe motiveer en beloon je ze, is een kind nu wel of niet brutaal of zegt dit iets over jou?

Gedurende het project kwam er steeds meer ruimte voor de individuele ontwikkeling van de vrijwilligers. Ze kwamen met steeds persoonlijkere verhalen en vroegen ook daadwerkelijk om hulp dan wel om bevestiging van hun levenssituatie. Tijdens deze momenten is er vooral ingezet op empowerment van de senioren.

Tip - Neem er de tijd voor om elkaar te leren kennen en voer individuele gesprekken met de vrijwilligers over wat ze willen en nodig hebben. Vraag ook aan de samenwerkingspartner wat men nodig heeft, wat de doelgroep nodig heeft en op welke wijze deze het best benaderd kan worden.

Omdat de wereld van de kinderopvang voor ons nieuw was, zijn we eerst zelf gaan meedraaien in de groepen om beter inzicht te krijgen in wat de vrijwilligers kunnen tegenkomen en waar extra op gelet moet worden tijdens de training.

Empoweren

Empowerment is een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie.

Bij empowerment staat het versterkingsproces centraal en participatie is hiertoe een krachtig middel. De focus bij empowerment ligt op gezondheid, welzijn, krachten en omgevingsinvloeden en niet op problemen, risicofactoren en individualisering van problemen. Hoewel er een fundamentele erkenning van kwetsbaarheden is (zowel op individueel, sociaal als maatschappelijk niveau) wordt de focus gericht op potenties en krachten. Een empowermentbenadering wil de negatieve aspecten van een situatie verbeteren door positieve zaken te zoeken.

De empowermenttheorie verbindt het individuele welzijn, de individuele krachten en natuurlijke hulpsystemen steeds met de bredere sociale en politieke omgeving.

6. Samenwerken met andere organisaties

Samenwerken lijkt zo eenvoudig, maar wat is het en hoe doe je het? En wat betekende het voor ons project?

Tijdens het werken aan dit project zijn elementen van het volgende theoretische concept gebruikt. Zo is er bijvoorbeeld tijdens de fase initiatief nemen/ideevorming overleg geweest met de beoogde deelnemende organisaties. Het projectplan is geschreven in overleg met de beoogde partners. Zij hebben meegelezen en wijzigingen en ideeën voorgesteld.

Er is dus gezamenlijk richting bepaald. Het ontdekken en door te doen spreekt voor zich. Afspraken zijn gemaakt en overleg over wat wanneer en hoe is gedurende het gehele project steeds gevoerd. Zelf hebben we door de diverse samenwerkingservaringen in dit project veel geleerd voor de toekomst.

Samenwerken

Samenwerken tussen organisaties en mensen in organisaties is een middel om een bepaald doel of resultaat te behalen. Samenwerkende organisaties en mensen helpen elkaar om doelgericht activiteiten uit te voeren die leiden tot een van tevoren afgesproken resultaat dat ook door de klant als zodanig wordt gewaardeerd.

Het samenwerken met andere organisaties is altijd een uitdaging. Immers, iedere organisatie heeft haar eigen cultuur, eigen ongeschreven regels en eigen gebruiken. Samenwerken met anderen kost tijd. Neem hiervoor ook de ruimte.

De praktijk van samenwerken is vaak erg weerbarstig en voor je het weet krijgen kleine projecten minder prioriteit in een organisatie. Bepaalde stappen worden dan in processen al snel overgeslagen omwille van de tijdsdruk en de plannings.

Samenwerken in vier fasen

Om te komen tot daadwerkelijk samenwerken doorlopen bij een samenwerking de medewerkers, op strategisch-, tactisch- en operationeel niveau, vier fasen.

Fase 1, de fase van initiatief nemen, gaat over het maken van de keuze tot samenwerken. Het kiezen van de geschikte partner en het vastleggen in een verklaring onder welke voorwaarden een inbreng van twee organisaties leidt tot een groter gezamenlijk voordeel, resulteert in het besluit over een voorgenomen samenwerking.

Fase 2 is gezamenlijk richting bepalen. Hierin krijgt het samenwerken vorm en richting. Na het bepalen van de gezamenlijke richting en daarmee een eerste stap zetten in het overwinnen van cynisme en ongeloof kan de volgende fase van het samenwerken aanvangen.

Fase 3 is ontdekken door te doen. De medewerkers van de twee organisaties leggen van hoofdlijnen tot details een manier vast voor het organiseren van samenwerken in beide organisaties. Aan het einde van deze fase is vertrouwen opgebouwd door te experimenteren en van elkaar te leren.

Fase 4 Bij daadwerkelijk samenwerken weten beide organisaties wat ze aan elkaar hebben, wat er onder samenwerken wordt verstaan, wanneer dit begint en wanneer het eindigt. Medewerkers op operationeel - en tactisch niveau weten op het gebied van personen, systemen, producten en processen wat er mogelijk is, gewenst is en noodzakelijk is. Successen worden zichtbaar en dat geeft de energie om dit verder uit te bouwen.

Bron: www.samenwerkentussenorganisaties.nl

7. Behouden en begeleiden van vrijwilligers

Vrijwilligers werven is een hele kunst, ze opleiden vraagt ook de nodige aandacht. Hoe kunnen we vrijwilligers begeleiden en behouden?

Allereerst is het belangrijk te weten waarom een vrijwilliger vrijwilligerswerk doet. Is dit voor plezier, vriendschap, zingeving, persoonlijke ontwikkeling en/of waardering? Omdat hij of zij gevraagd is en zich op deze wijze erkend voelt? Of heeft hij of zij andere motieven? Wil je vrijwilligers begeleiden en behouden dan is het noodzakelijk dat je je als begeleider van de vrijwilligers verdiept in het waarom. Wat is zijn of haar motivatie?

Motivaties van vrijwilligers

Adviesbureau BMC heeft in 2012 onderzoek gedaan naar welke motivaties van vrijwilligers betrekking hebben op de binding. Dit zijn:

- de behoefte om anderen te helpen
- zelf kunnen leren (zelfontplooiing, carrière, sociale contacten, overwinnen van persoonlijke problemen)
- gevraagd worden (je wordt gezien)
- het krijgen van waardering
- de voldoening van het resultaat (blijve kinderen)
- de ontspanning die de inzet geeft
- het hebben van plezier
- het zich graag willen inzetten voor de organisatie (binding)
- een goede combinatie is mogelijk, bijvoorbeeld (onbetaald) werk, familie en relatie
- reeds bestaande betrokkenheid (kind, vriend, opa/oma, mantelzorg, eigen ervaring)

Omdat Pluspunt niet kantoor hield op de uitvoeringslocatie en de vrijwilligers wel een aantal taken verrichtten in overleg met Pluspunt, was het een voorwaarde dat het voor de vrijwilligers helder en duidelijk was waar en wanneer de begeleider bereikbaar was. Als je mensen wilt binden en ze de ruimte wilt geven om hun talenten in te zetten, moeten de randvoorwaarden goed zijn. De eindverantwoordelijke moet goed bereikbaar zijn.

Tip - Zorg ervoor dat je als begeleider van de vrijwilligers goed bereikbaar bent. Maak hier afspraken over.

Tip - Geef de vrijwilliger een plek waar hij of zij spullen op kan bergen.

Tip - Ook waardering is een middel dat kan bijdragen aan het behouden van vrijwilligers. Dat wordt gezien wat je hebt gedaan en op welke wijze je je hebt ingespannen is altijd fijn, maar als er ook waardering tegenover staat geeft dat het geheel een mooie kleur. Deze waardering hoeft niet altijd financieel te zijn, maar kan ook in de vorm van met elkaar een kopje koffie drinken en het krijgen van aandacht van de ander. Je doet ertoe, is de feitelijke boodschap en je wordt gewaardeerd.

22

8. Verslag per locatie

Villa Vonk

Villa Vonk was zo op het oog een prima initiatief om aan te sluiten met Ik + Jij = Wij. Alles moest er immers nog vorm krijgen. Dit bleek echter tegen te vallen. Hoewel iedere partij het projectidee steunde, bleek dat iedereen toch een ander belang had en vooral een eigen beeld van wat er moest gebeuren. De in de multifunctionele accommodatie (MFA) gehuisveste organisaties moesten alles nog met elkaar afstemmen. Schoonmaak, beheer en dergelijke waren nog niet goed geregeld. Het grootste struikelblok bleek het ontbreken van een beheerder ofwel een vast, vertrouwd gezicht. Senioren hadden wel interesse in het project, maar omdat er nog geen stabiele situatie was en ze werden geconfronteerd met steeds andere gezichten, regels en afspraken haakten ze af. In plaats van een win-win situatie te bereiken, moesten we concluderen dat het doel van Ik + Jij = Wij niet gerealiseerd kon worden in de tijd die wij daarvoor beschikbaar hadden. Het werkproces zou teveel tijd vragen. We besloten daarom te stoppen bij Villa Vonk. We hebben onze ervaringen gerapporteerd aan de tijdelijke projectmedewerker van Villa Vonk. Dezelfde conclusies werden getrokken uit een rapport van studenten van de Hogeschool Rotterdam die onderzoek hadden gedaan naar het functioneren van Villa Vonk. Uit dit onderzoek bleek ook hoe belangrijk randvoorwaarden zijn. Dit onderzoeksrapport en onze rapportage hebben ertoe geleid dat er nogmaals kritisch is gekeken naar de randvoorwaarden van Villa Vonk. Deelgemeente Hoogvliet heeft budget vrijgemaakt om de randvoorwaarden beter in te vullen. Zo is er bijvoorbeeld tijdelijk een conciërge aangesteld.

23

De Zeemeermin

Nadat we waren gestopt bij Villa Vonk hebben we contact gelegd met de peuterspeelzaal/voorschool De Zeemeermin van Plein nul10 in Hoogvliet. De voorschool werkt met het Voorschools Educatief programma Puk & Ko. Hierin wordt aandacht besteed aan de taalontwikkeling en de sociale vaardigheden van peuters.

We hebben gekozen voor De Zeemeermin omdat de peuterspeelzaal de opdracht had te transformeren naar een voorschool. Dit betekende dat er meer nadruk moest liggen op ouderparticipatie. Door mee te werken aan Ik + Jij = Wij kon De Zeemeermin hier grootouderparticipatie aan toevoegen en ook oudere wijkbewoners betrekken bij de activiteiten.

Door onze ervaringen bij De Wereld op Zuid en Villa Vonk zijn we bij De Zeemeermin begonnen met activiteiten die waren afgestemd op de thema's die aan bod kwamen in het programma Puk & Ko. Hierdoor bleek dat zowel ouders, grootouders en later de oudere wijkbewoners houvast hadden en wisten waarvoor ze kwamen. Toen er eenmaal een vertrouwensband was opgebouwd, en omdat we wekelijks aanwezig waren en in gesprekken met (groot)ouders en oudere wijkbewoners, konden we voorzichtig inhaken op de kwaliteiten en kennis van de volwassenen en deze inzetten.

Voorbeeld

Tijdens het maken van kerststukjes viel op dat een peuter met haar moeder en oma een zeer professioneel stukje maakte. Moeder vertelde dat oma vroeger bloembinder was geweest. Op de vraag of oma dan een keer een workshop voor de volwassenen en peuters wilde geven, reageerde ze enthousiast.

De verschillende activiteiten trokken verschillende (groot)ouders en oudere wijkbewoners aan. Bij het maken van de vogelhuisjes en bij het schilderen waren vooral mannen aanwezig. Het voorlezen trok meer vrouwen aan.

Activiteiten bij De Zeemeermin

Bij De Zeemeermin zijn we begonnen met een bijeenkomst voor (groot)ouders die wilden voorlezen. Tijdens de bijeenkomst hebben we de kamishibai-methode geïntroduceerd. De kamishibai, een vertelkastje, is een eeuwenoude traditie uit Japan en lijkt erg op een poppenkast. Met behulp van vertelplaten en een vertelkastje wordt een verhaal verteld. Bij dit houten theatertje horen gelamineerde prenten waarop scènes uit het verhaal zijn afgebeeld.

De verteller schuift tijdens zijn verhaal de platen in het kastje, zodat er steeds nieuwe afbeeldingen te zien zijn. Het verhaal komt zo als in een voorstelling tot leven. Tijdens het voorlezen kunnen de luisteraars reageren, zodat ze ook actief oefenen met de taal. Deze vorm van vertellen vergroot de woordenschat van de kinderen.

Naast de uitleg over de kamishibai heeft een vrijwilliger de peuters twee verhaaltjes verteld over dieren. Dit zorgde ervoor dat de (groot)ouders en vrijwilligers een beeld kregen van de kamishibai en hoe het vertelkastje in de praktijk gebruikt kan worden. De verhalen werden afgesloten met een paar dansjes.

Vervolgens hebben we gedurende het project op de woensdagmorgen een activiteit georganiseerd. Voor deze activiteiten zijn we uitgegaan van het programma van de voorschool. De activiteiten zijn door de vrijwilligers en het personeel samen bepaald. De ideeën van de 55-plussers zijn tijdens deze bijeenkomsten zoveel mogelijk uitgevoerd.

Twee oudere wijkbewoners hadden het plan om met de peuters en hun ouders 'echt' te gaan schilderen. Omdat dit niet in het programma van de voorschool paste is besloten dit uit te voeren op een later tijdstip.

Omdat we steeds meer 55-plussers bij het project wilden betrekken hebben we de activiteiten steeds onder de aandacht van oudere wijkbewoners gebracht door artikeltjes in huis-aan-huis bladen te plaatsen en door informatie te geven op bijeenkomsten van ouderengroepen. Bijzonder was om te zien dat steeds meer (oppas)opa's zich aanmeldden voor de activiteiten.

Naar aanleiding van een krantenartikel over Siloam en Westersteijn hebben we contact opgenomen met deze in de wijk gelegen 55-plus woongebouwen en woonzorgcentra. Hierdoor zijn Siloam en Westersteijn partners in het project geworden. Siloam biedt zorg en diensten aan voor ouderen, Westersteijn is een kleinschalige verpleeghuiszorg maar heeft ook zelfstandige seniorenappartementen.

We hebben ook contact gelegd met de seniengroep Zalmpaat actief, een groep 55-plussers uit de wijk die zelf contactochtenden en thema-bijeenkomsten organiseert. De groepsleden wilden ook actief worden in het project Ik + Jij = Wij.

Voorbeeld

De senioren van Westersteijn, Siloam en Zalmpaat actief werden uitgenodigd om hapjes te maken voor de kerstbrunch op De Zeemeermin. Als dank hebben de peuters een kerststukje gemaakt voor deze oudere wijkbewoners.

Tijdens de Nationale Voorleesweek kwamen senioren op bezoek bij De Zeemeermin. Nadat de peuters samen hadden ontbeten in pyjama, vertelden de vrijwilligers over dieren. Ook vertelden ze aan de hand van de kamishibai een verhaal aan een klein groepje peuters.

Naar aanleiding van het thema 'Dit ben ik' uit Puk & Co hebben de peuters zichzelf op behangpapier getekend. Vrijwilligers van Ik + Jij = Wij hebben hierbij geholpen.

Gedurende het project groeide de naamsbekendheid van Ik + Jij = Wij onder senioren. De contacten met de senioren van Siloam en Westersteijn groeiden ook. Dit leidde ertoe dat de peuters op bezoek gingen bij de oudere bewoners van Siloam om bloemstukjes te maken. Dit gebeurde onder leiding van de vrijwillige senioren en de senioren van Zalmpaat actief. De bewoners kregen van de peuters een zelfgemaakt bloemstukje. Een bewoonster van Siloam vertelde dat dit haar dag van haar leven was.

Een van de bewoners van Siloam was zo ontroerd door het bezoek van de kinderen dat ze de hele ochtend een glimlach om haar mond had. Haar week, nee zelfs haar maand, kon niet meer kapot. Ze vertelde veel te weinig met de kleintjes in aanraking te komen en genoot van de onbevangenheid en het plezier.

'Het was weer wat anders dan altijd maar klagende mensen om je heen.'

Het succesvolle bezoek leidde tot de vraag of de peutergroep vaker op bezoek wilde komen op de afdelingen kleinschalig wonen. De Zeemeermin gaat hier samen met Siloam mee aan de slag. Er is nu afgesproken dat de peuters één keer per maand op bezoek komen.

Als afsluiting van het project is er in april een schilderles georganiseerd bij De Zeemeermin. De dames van Zalmpaat actief hebben de schilderles ingevuld met het thema Pasen.

Een lid van Zalmpaat actief:

'Ik heb een foto waarop een kindje heel geconcentreerd bezig was - zijn tong hing helemaal uit zijn mond - uitgeprint en aan zijn moeder gegeven. Ze was hier heel blij mee en er ontstond een leuk contact met die moeder. Ze vond het heel bijzonder dat ik hier oog voor had, dat waardeerde ze zeer.'

De Wereld op Zuid

In de Wereld op Zuid in Charlois zijn de basisscholen Toermalijn en Christophoor gevestigd, peuterspeelzaal Confetti, Kinder Service Hotels en Pameijer. Daarnaast is de Wereld op Zuid er ook voor kinderen, ouders en buurtbewoners van de wijk Zuidwijk.

We zijn gestart met de basisschool Christophoor. De directeur van deze school was na het vertrek van de sociaal coördinator aangewezen als contactpersoon voor Ik + Jij = Wij. De school had het voornemen om de ouderparticipatie te vergroten en afgesproken werd om in het kader van het project samen op te trekken. De training voor de senioren zou ook open staan voor geïnteresseerde ouders.

Na een grote wervingsactie waarbij we seniorengroepen in de wijk hebben bezocht, flyers hebben verspreid, persberichten verstuurd en een flyeractie op school hebben uitgevoerd, konden we hier van start met veertien deelnemers.

Tijdens de training bleek dat we geen rekening hadden gehouden met het feit dat de senioren een andere benadering wilden dan de aanwezige ouders. Een aantal senioren wilde voorlezen en had geen boodschap aan de vraag wat hun talenten waren en op welke wijze ze deze eventueel in wilden zetten. Ze verwachtten van ons een werkplan en wilden weten wanneer ze bij een klas werden verwacht. In eerste instantie wilden ze niet deelnemen aan de training. We hebben de training stop gezet en zijn met de ouders in gesprek gegaan over welzijn nieuwe stijl, het inzetten van talenten en de huidige werkwijze van scholen.

Uiteindelijk bleek dat de meningen van de senioren en die van de ouders over de aanpak te veel verschilden. Na deze bijeenkomst hebben we met iedere deelnemer een persoonlijk gesprek gevoerd en moest worden geconcludeerd dat er te weinig vertrouwen was om samen verder op te trekken.

We hebben toen een switch gemaakt en ons gericht op Kinder Service Hotels (hele dagopvang) en de dagopvang van Pameijer. Hier is de uitvoering van het project zeer voorspoedig verlopen.

Bijzondere bijvangst van het project Ik + Jij = Wij is dat we, door te flyereren in de wijk waar de Wereld op Zuid is gevestigd, ook andere vragen ontvingen van seniorengroepen. Zo vroeg de seniorengroep Jeugdveld of we wilden komen vertellen over Pluspunt en wat ze van Pluspunt konden verwachten. Tijdens dit bezoek bleek dat de groepsleden op een punt waren gekomen dat ze meer wilden. De wens leefde om naast leuke dingen als muziek en bingo ook informatie te ontvangen over actuele en voor ouderen relevante zaken. De groep maakt nu deel uit van het stedelijk Anders Ouder Worden-netwerk van Pluspunt. De Anders Ouder Worden-werkgroepen in de stad organiseren zelf thema- en informatiebijeenkomsten voor senioren in de eigen buurt of wijk.

Verslag Ik + Jij = Wij bij de Wereld op Zuid

Bij de eerste bijeenkomst bij de Wereld op Zuid hebben we de kamishibai geïntroduceerd bij de (groot)ouders van de basisschool Christophoor en oudere wijkbewoners van Zuidwijk. Bij aanvang bleek dat er verschillende verwachtingen waren. De senioren die kwamen om voor te lezen in de klas waren in de veronderstelling dat ze een boek kregen en aan de slag konden gaan. Anderen kwamen voor het knutselen. De senioren drukten hierdoor behoorlijk een stempel op de bijeenkomst. Lezen doe je uit een boek en een vertelkastje vonden ze maar niks. Later bleek dat ze het vertelkastje toch wel interessant vonden en wilden ze er meer over weten.

De houding van de senioren stuitte op weerstand bij de ouders. Er was duidelijk sprake van botsende generaties en culturen. Gelukkig zat er ook een enthousiaste vrijwilliger bij die het vertelkastje diezelfde week nog heeft ingezet op de basisschool. Het verhaal dat de vrijwilliger vertelde, was het meest succesvolle onderdeel van de ochtend. Hij vertelde over zijn afkomst, over het feit dat hij vijf klassen lagere school had gedaan, over zijn beroep en uiteindelijk ging het gesprek over normen en waarden. Hoe gaat men met elkaar om en waarom groeten mensen elkaar niet meer als ze ergens binnenkomen of op straat? Het was bijzonder om te zien wat een dergelijk verhaal in gang zet en hoe de deelnemers ineens anders naar elkaar keken. Een verhaal verbindt mensen en stimuleert hen iets over zichzelf te vertellen.

Groep 5 van De Christophoor kreeg die week ook bezoek van een vrijwillige verteller. Aan de hand van het verhaal hebben de leerlingen met elkaar gepraat over culturele verschillen.

De week na de introductie van het vertelkastje belde Pluspunt de deelnemers om te vragen of iedereen het goed had begrepen wat de bedoeling was met Ik + Jij = Wij. Hierbij stelden we voor om voor iedereen een werkplan op te stellen. Er was vooral veel animo om voor te lezen. We hebben ook andere opties bekeken, zoals het voorlezen bij woonzorgcentrum Joachim & Anna en activiteiten bij de Speeltuin Vereniging. Ook hebben we onderzocht of we vrijwilligers konden koppelen aan activiteiten als voorlezen bij buitenschoolse activiteiten van de Wereld op Zuid. Aan de hand van onze bevindingen hebben we contact opgenomen met Kinder Service Hotels en Pameijer. Pameijer heeft binnen de Wereld op Zuid het kinderdagcentrum Ellemare, dat speciaal gericht is op kinderen van 0 tot 12 jaar met een ernstige verstandelijke, meervoudige beperking en gedragsproblematiek. We hebben zelf een dagdeel meegedraaid bij Ellemare om een beeld te krijgen van wat toekomstige vrijwilligers kunnen verwachten bij het kinderdagcentrum. Het bleek dat de kinderen erg gehecht zijn aan structuur en bij veel dingen hulp nodig hebben van een professional. Naar aanleiding van deze ervaring is Pameijer begonnen met het omschrijven van specifieke taken waarbij vrijwilligers kunnen helpen.

Kinder Service Hotels heeft binnen de Wereld op Zuid een kinderdagverblijf en een buitenschoolse opvang. We hebben contact gelegd met het kinderdagverblijf, waar opvang geboden wordt aan kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar. Hier heeft eerst een kennismaking met directie en personeel plaatsgevonden, waarna is gekeken naar behoefte aan is. We zijn begonnen met een bijeenkomst waar werd voorgelezen en verhalen verteld. Hierbij waren (groot)ouders, oudere wijkbewoners en de deelnemers van Christophoor uitgenodigd. Vrijwilligers van Ik + Jij = Wij vertelden verhalen met het vertelkastje en met knuffels. Ook is er gedanst. Vervolgens hebben we andere activiteiten gepland, zoals bloemstukjes maken en vogelhuisjes versieren. Zowel bij het maken van bloemstukjes als bij het versieren van vogelhuisjes hebben de peuters hulp gekregen van senioren. Opvallend was dat bij deze activiteit veel mannelijke vrijwilligers waren.

9. Resultaten

Het centrale doel van Ik + Jij = Wij was verbindingen creëren tussen wijkbewoners van verschillende generaties door de inzet van vaardigheden, kwaliteiten en talenten van een ieder en dan vooral van senioren. Dit doel is behaald. Verschillende leeftijdsgroepen, verschillende culturen en verschillende organisaties zijn met elkaar in contact gekomen.

Bij de voorschool De Zeemeermin is dit gerealiseerd doordat er contacten tot stand zijn gekomen tussen De Zeemeermin met de in de wijk gelegen 55-plus woongebouwen en woonzorgcentra Siloam en Westerstein en met de seniengroep Zalmplaat actief. De senioren van Zalmplaat actief hebben hun vaardigheden, kwaliteiten en talenten ingezet bij activiteiten voor de peuters van De Zeemeermin, zoals schilderles, vogelhuisjes versieren en bloemstukjes maken. Naar aanleiding van de activiteiten en de enthousiaste reactie van oud en jong hebben De Zeemeermin en Siloam een plan gemaakt voor maandelijkse bezoeken. De vrijwilligers van het project vergezellen de peuters.

Bij de Wereld op Zuid zijn ook verschillende leeftijdsgroepen, verschillende culturen en verschillende organisaties met elkaar in contact gekomen. Door samenwerking met basisschool Christophoor is een groep van twintig vrijwilligers gevormd. Deze groep vrijwilligers is ook ingezet bij activiteiten van Kinder Service Hotels. Hierdoor hebben de vrijwilligers kennis gemaakt met andere organisaties binnen de Wereld op Zuid en een beter beeld gekregen van wat ze ervoor kunnen betekenen.

Zowel in Hoogvliet als in Charlois hebben wijkbewoners van Zalmplaat en Zuidwijk hun sociale netwerk vergroot en versterkt. Daarnaast hebben ouders en grootouders van basisschool Christophoor kennis gemaakt met andere organisaties binnen de Wereld op Zuid. Voor De Zeemeermin geldt hetzelfde.

Ten slotte is er bij zowel De Zeemeermin als de Wereld op Zuid een groep van twintig oudere wijkbewoners en (groot)ouders opgeleid om te werken met het vertelkastje. De gegevens van de vrijwilligers zijn bekend bij beide organisaties zodat ze in de toekomst gebruik kunnen maken van hun vaardigheden en talenten.

Bijlagen

1. De training

De oudere vrijwilligers op wie we ons richtten tijdens dit project waren over het algemeen afkomstig uit het onderwijs en andere dienstverlenende beroepen. De vrijwilligers waren ofwel door ons gevraagd of ze hadden zelf gereageerd op oproepen.

Deze senioren bleken bepaalde verwachtingen te hebben. Ze wilden een werkplan en duidelijke opdrachten. Omdat het tegenwoordig gaat om actieve participatie – ook een ideaal van Pluspunt – vraagt dit een andere benadering van senioren. Dit moet van tevoren met hen worden besproken. Wat wordt er van hen gevraagd en vooral ook: wat wordt er van hen verwacht? Wie is waar verantwoordelijk voor? Hoe kunnen de eigen kwaliteiten en ideeën van de vrijwilligers tot zijn recht komen? Hoe is de inbreng, het mede vorm en inhoud geven van een project/activiteit door de vrijwilligers geregeld? Tijdens de eerste trainingsbijeenkomst hebben we ruim de tijd genomen om deze punten te bespreken.

De training die tijdens Ik + Jij = Wij is gegeven aan de senioren had een aantal vaste elementen, zoals de voorleestraining met het vertelkastje. Daarnaast hebben de senioren diverse technieken aangeleerd op het gebied van handvaardigheid, zoals bloembinden, hoe om te gaan met verf en papier en houtbewerking. Deze trainingen vonden plaats voorafgaande aan de bijeenkomst waarop de activiteit plaatsvond. Ook zijn de senioren individueel getraind in drama en presentatietechnieken. Deze training vond vooral plaats on-the-floor. Dit gold ook voor de empowerment training.

De invulling van de training was als volgt:

- Welkom en kennismaking
- Uitleg project
- Uitleg en discussie over welzijn nieuwe stijl en de participatie van de vrijwilligers
- Verwachtingen, kansen, mogelijkheden en geboden randvoorwaarden
- Uitleg en oefenen met de kamishibai (bijlage 2)
- Uitleg en oefenen met een leesboekje (bijlage 3)
- Verhalen vertellen aan de hand van knuffels (interactie met de kinderen)
- Bewegen met kinderen (bijlage 4)
- Wandelen met kinderen (bijlage 5)
- Normen en waarden, opvoeden en opgroeien nu en vroeger. Persoonlijke verzorging van kinderen. We hebben de afspraak gemaakt dat alle lichaamsgebonden handelingen niet worden verricht door de vrijwilligers. Dit is en blijft een taak van de professionals.

2. Kamishibai

Kamishibai is een eeuwenoude Japanse vertelvorm. Kami betekent 'papier' en shibai betekent 'drama', letterlijk dus papieren drama.

Tijdens de eerste helft van de twintigste eeuw was deze originele vorm van vertellen vooral in Japan zeer populair. De vertellers reden rond op hun fiets en hadden op het bagagerek een doos met snoep bevestigd. Deze snoep verkochten ze aan kinderen.

Bovenop de doos bevond zich een minitheatertje waar de kinderen zich omheen verzamelden om het verhaal goed te kunnen volgen. Het theatertje stond garant voor een goede klantenbinding. Voordat de verteller begon, sloeg hij op een trommel of gebruikte hij houten kleppers om de aandacht te trekken. Elk kamishibai-verhaal bestaat uit een aantal gekleurde platen die cruciale momenten uit het verhaal afbeelden. Telkens wanneer het verhaal een wending neemt, verschuift de verteller de plaat. Allerlei prentenboeken lenen zich voor het vertellen met behulp van de kamishibai.

www.kamishibai.com

3. Voorleestips

Voorlezen met de kamishibai: een stappenplan

Stap 1. Bedenk goed: iedereen kan voorlezen! Door de grote platen hebben kinderen veel om te bekijken en worden ze dus als vanzelf meegenomen in het verhaal.

Stap 2. Ga op gelijke hoogte met de kinderen zitten en zorg dat de kast goed zichtbaar is. Om het 'theatereffect' te vergroten kun je hem op schoot nemen: de kinderen hebben vanaf dit moment alleen nog oog voor het theater.

Stap 3. Nodig de kinderen uit om dichterbij te komen: start!

Stap 4. Neem de voorplaat weg, schuif hem er achteraan weer in. Op de achterkant staat de leessuggestie voor de plaat die de kinderen op dat moment zien. Er zijn twee leessuggesties: voor kinderen van 2-4 en van 4-8 jaar. Dit is een leidraad: iets erbij vertellen, stemmetjes, details aanwijzen, voel je vooral vrij!

Stap 5. Schuif telkens als het tijd is voor de volgende 'scène' de voorste plaat achteraan, tot het verhaal is afgelopen.

Extra tips:

- Als de kinderen het verhaal nog een keer willen horen, aarzel dan niet om gewoon door te gaan en het verhaal opnieuw te lezen. De tweede keer zullen ze nog meer oppikken.
- Creëer een gezellige, rustige omgeving en sfeer waar je gaat voorlezen aan de kinderen; bijvoorbeeld een besloten plek met kussens, in een hoek van het klaslokaal (je hoeft dan ook niet te schuiven met stoelen, wat alleen maar onrustig is en tijd kost). Zet de vertelkoffer op een laag tafeltje (eventueel beschenen door een spotlamp, en de gordijnen dicht, voor een theatersfeertje).
- Kies een moment op de dag dat de kinderen even moeten bijkomen, rustig worden. Een mooi moment is na het buitenspelen.
- Bij het voorlezen ontdek je zelf al snel genoeg welke taal en toon het beste bij de kinderen past; jij bent deskundige van de kinderen voor wie je zorgt!
- Je kunt verschillende stemmen gebruiken om de verschillende figuren in het verhaal te vertolken, maar overdrijf het niet. Kinderen hebben maar weinig franje nodig om te worden meegevoerd in het verhaal.

Bron: www.deschatkoffer.nl/over/tips-voor-voorlezen

4. Bewegen met kinderen

Bewegen betekent plezier en is goed voor de lichamelijke, verstandelijke, sociale én emotionele ontwikkeling van het kind. Het kind wordt er sterker, gezonder en handiger van.

Voldoende beweging helpt het kind een gezond gewicht te houden. Daarnaast maakt een kind dat regelmatig met andere kinderen speelt gemakkelijk vriendjes. Door mee te doen met beweegspelletjes legt een kind contact met leeftijdsgenootjes. Ze leren samen spelen, ruzie maken en tegenstellingen verwerken.

Tijdens Ik + Jij = Wij hebben we vooral gebruik gemaakt van bewegen op muziek. Dit is op diverse manieren vorm gegeven. Tijdens de bijeenkomsten maakten de kinderen kennis met muziek, bewegen op muziek en de mogelijkheden van hun eigen lichaam daarbij.

Dans doet een beroep op het improvisatievermogen van de kinderen en bevordert het gevoel voor maat en ritme. Dans levert een bijdrage aan de ontwikkeling van het kind op verschillende terreinen, het raakt de ontwikkeling van het eigen lichaam en zintuigen, maar er wordt ook een verbinding gelegd met emoties, cognitieve muzikale en sociale vaardigheden en de eigen fantasie.

- Muziekinstrumenten maken en daarna allemaal muziek maken en bewegen
- Samen dansen op muziek
- Spelletjes met muziek
- Uitbeelden aan de hand van verhalen die verteld zijn

5. Wandelen

Wandelen is evenals dans en muziek een middel om samen met de kinderen te bewegen. Fantasie, spelletjes alles is denkbaar. Als je als oudere vrijwilliger met kinderen gaat wandelen, zijn er aspecten waar extra op gelet dient te worden.

- Houd rekening met het feit dat een kind door enthousiasme de groep ineens kan verlaten en ergens naartoe kan rennen. Zorg dus altijd voor een veilige route en hou rekening met de eigen beperkingen.
- Oefen vooraf met de kinderen binnen in het lopen aan een touw. De stoet mag alleen in beweging komen als ieder kind het touw vasthoudt of dat er per twee kinderen een begeleider is. Altijd één hand vasthouden.
- Houd ook rekening met het feit dat er kinderen zijn die niet zo veel wandelen en moeite hebben met het lopen van een bepaalde afstand. Maak de wandeling niet te lang of zorg dat er een bolderkar of iets dergelijks aanwezig is waar kinderen die moe zijn in of op plaats kunnen nemen.

Colofon

Tekst: Anneke Boer en Pascalie van Leerdam

Redactie: Willy Hilverda

Fotografie: Pluspunt

Vormgeving: Marnet Schoemaker www.zonophetwater.nl

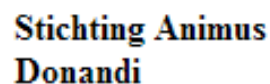
Druk: Flyeralarm

Oplage: 250

Uitgave: mei 2014

Graaf Florisstraat 41, 3021 CC Rotterdam, 010 - 467 17 11
info@pluspuntrotterdam.nl • www.pluspuntrotterdam.nl

Het project Ik + Jij = Wij is mogelijk gemaakt dankzij financiële bijdragen van het Oranje Fonds, stichting Animus Donandi, stichting Solidarodam, Fonds DBL, Van Leeuwen Van Lignac Stichting en het Skanfonds.

Senioren willen zich blijven ontwikkelen en hebben vaak de voorkeur voor activiteiten in de eigen wijk. Tegelijkertijd vinden jongere wijkbewoners het moeilijk hun weg te vinden in een nieuwe buurt. Met het project Ik + Jij = Wij brengt Pluspunt, expertisecentrum voor senioren en participatie verschillende generaties met elkaar in contact door senioren als vrijwilliger te betrekken bij basisscholen en de kinderopvang. In deze methodiebeschrijving kunt u lezen over onze aanpak.

